

**Микола
Вінграновський.
(1936 — 2005)
Повість
“Сіроманець”**

Микола
Вінграновський

Сіроманець

Біографія

Микола Вінграновський (народився 8.11.1936, Богопіль, Миколаївщина — помер 24.05.2005, Київ) — один із найвизначніших українських поетів ХХ століття. *Народився в селі Богопіль* (нині Первомайськ) Миколаївської області. Навчався на акторському *відділенні Київського інституту театрального мистецтва*. Закінчив *Інститут кінематографії в Москві*, де навчався у класі Олександра Довженка, який мав значний вплив на формування поета.

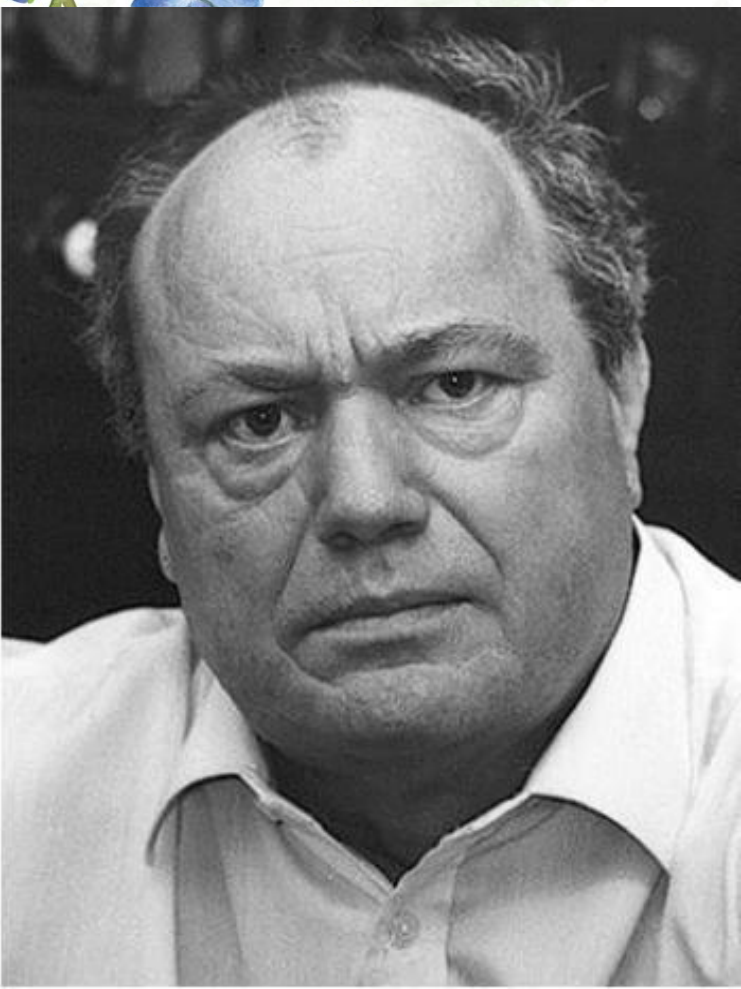
М.Вінграновський — кіноактор, кінорежисер і сценарист. У Довженковому фільмі «Повість полум'яних літ» зіграв роль Івана Орлюка.

Перші вірші опублікував 1958 року Микола Вінграновський — автор поетичних книжок «Атомні прелюди», «Сто поезій», «Поезії» «На срібнім березі», «Київ», «Губами теплими і оком золотим», «Цю жінку я люблю», роману «Северин Наливайко» та багатьох інших.

*Майже одночасно з поезією Микола Вінграновський почав писати і прозу. У своїх повістях та оповіданнях «Первінка», «Сіроманець», «Гусенятко», «На добраніч», «Кінь на вечірній зорі», «У глибині дощів», «Літо на Десні» та інших він то веселою, то сумовитою поетичною барвою поєднує світ людей зі світом звірів, птахів, рослин, з життям всього живого й «неживого» (власне, вся природа у М.Вінграновського вищою мірою жива). Найповніше видання доробку — **«Вибрані твори в трьох томах» (2004).***

Вінграновський — постановник десяти художніх та документальних фільмів. Лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, літературної премії «Благовіст», Міжнародної премії Фундації Антоновичів.

Микола
Вінграновський

Сіроманець

Теорія літератури

- **Повість** – *епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням.*

Крім обсягу, повість відрізняється від оповідання розгорнутішим сюжетом, більшою кількістю другорядних персонажів, повнішою та глибшою їх характеристикою, наявністю описів. Розмежування повісті та роману менш виразне. Схожі вони за предметом зображення (життєві будні чи вагомі історичні події), засобами зображення, розкриттям характерів. Однак повість охоплює менше коло проблем, коротший період життя героя.

ПЕЧВОРК «МИКОЛА ВІНГРАНОВСЬКИЙ «СІРОМАНЕЦЬ»

**Микола Степанович
Вінграновський** —
український письменник-
шістдесятник, режисер, актор,
сценарист, поет.

«Сіроманець»

Автор: Микола Вінграновський

Рік написання: 1977

Жанр: повість.

Тема: зображення конфлікту
цивілізації та природи;
зображення неймовірної
дружби Сашка зі сліпим вовком
Сіроманцем

Ідея: ушлявлення дружби,
співчуття, беззастережної
хорообрості та самовіддачі у
взаємодії людини з твариною;
засудження жорстокого
поводження з тваринами та
людського злопам'ятства.

*Вовк — дуже розумна і витривала тварина. Її жорі утримується
людиною, якщо функціональна структура головного мозку
здоровіше. Зростає вона виставляти і влітку зброю.*

Проблематика:

любити та дбати про
тварин, допомагати
немічним, цінувати дружбу,
відстоювати свою правоту.

**Друга частина. Сіроманець серед
льотчиків.**

Експозиція: Сіроманець сховався на
полігоні, прийшла зима з холодом і
голодом.

Зав'язка: льотчики знаходять вовка.

Розвиток дії: життя тварини серед
людей, новий приятель Андрійко.

Кульмінація: пошуки Андрія,
Сіроманець допомагає хлопчиківі.

Розв'язка: льотчики знаходять
дитину, знову весна, туга вовка за
Сашком.

Перша частина. Сашко знайомиться зі Сіроманцем.

Експозиція: спомин вовка.

Зав'язка: пригода на озері.

Розвиток дії: прилітають мисливці з області, перша
знайомство Сашка зі сліпим старим вовком, переслідування
Сіроманця.

Кульмінація: Чепіжний упіймав вовка.

Розв'язка: Сашко визволяє друга, вовк біжить у степ.

Третя частина. Подорож до очної клініки.

Експозиція: Сіроманець повертається.

Зав'язка: Сашко задумав вилікувати зір Сіроманцеві.

Розвиток дії: довга подорож до Одеської клініки по
зору.

Кульмінація: у місті собака згряя накинулась на вовка,
просипається вовчий інстинкт.

Розв'язка: Сашко приїхав додому сам. У степу вовк не
може забути слова, почуті в кузні від хлопця.

• **Тема твору:** зображення неймовірної дружби Сашка зі сліпим вовком Сіроманцем.

• **Ідея твору:** уславлення дружби хлопчика і вовка, як приклад гармонії людини і природи, гарного ставлення до тварин.

• **Мета твору:** друзі пізнаються в біді, люди відповідальні за тих, кого приручили.

• **Проблематика твору:** любити та дбати про тварин, допомагати немічним, цінувати дружбу, відстоювати свою правоту.

Композиція твору

Твір можна поділити на три частини.

Перша частина. Сашко знайомиться зі Сіроманцем.

- **Експозиція:** спомин вовка.
- **Зав'язка:** пригода на озері.
- **Розвиток дії:** прилітають мисливці з області, перша знайомство Сашка зі сліпим старим вовком, переслідування Сіроманця.
- **Кульмінація:** Чепіжний упіймав вовка.
- **Розв'язка:** Сашко визволяє друга, вовк біжить у степ.

Друга частина. Сіроманець серед льотчиків.

- **Експозиція:** Сіроманець сховався на полігоні, прийшла зима з холодом і голодом.
- **Зав'язка:** льотчики знаходять вовка.
- **Розвиток дії:** життя тварини серед людей, новий приятель Андрійко.
- **Кульмінація:** пошуки Андрія, Сіроманець допомагає хлопчикові.
- **Розв'язка:** льотчики знаходять дитину, знову весна, туга вовка за Сашком.

Третя частина. Подорож до очної клініки.

- **Експозиція:** Сіроманець повертається.
- **Зав'язка:** Сашко задумав вилікувати зір Сіроманцеві.
- **Розвиток дії:** довга подорож до Одеської клініки по зору.
- **Кульмінація:** у місті собача зграя накинулась на вовка, просипається вовчий інстинкт.
- **Розв'язка:** Сашко приїхав додому сам. У степу вовк не може забути слова, почуті в кузні від хлопця.

Микола Вінграновський

СІРОМАНЕЦЬ

• **Жанр твору:** повість (прозовий твір; значний обсяг твору включає декілька великих частин); зображено багато подій: наприклад, зустріч вовка з Чепіжним на озері, перша зустріч Сашка зі Сіроманцем, визволення вовка, Сіроманець серед льотчиків, подорож до лікарні; діють багато персонажів, наприклад, Сашко, Чепіжний, батьки хлопчика, учителька, Галя Грушецька; усі події відбуваються тривалий час).

Короткий виклад твору

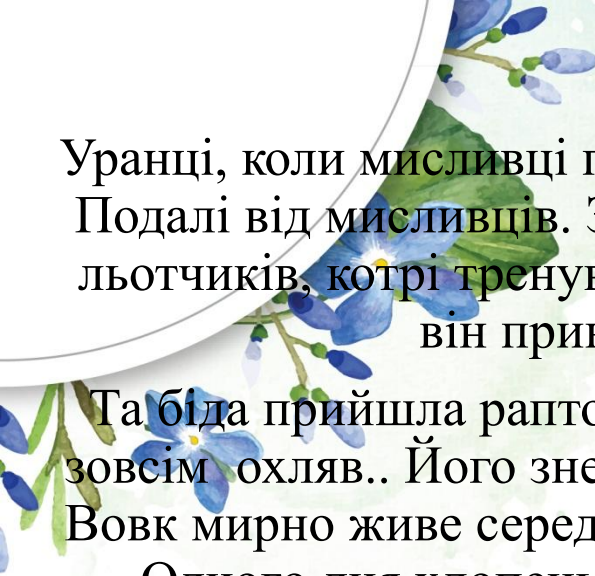
Сіроманець – найстаріший вовк у світі, раніше від водив зграю.

Біля озера вовк зустрічає мисливця, вибиває рушницю і заганяє по шию у воду. З того часу мисливець Чепіжний мріє спіймати Сіроманця. З області приїхали на підмогу інші мисливці.

Стривожений останніми подіями хлопець Сашко не пішов до школи, а подався до лісу. Тут на стежці він зустрів Сіроманця. З переляку оторопів. Та коли вовк дружелюбно його лизнув, мов відданий собака, Сашко прийшов до тями. Так вони познайомились. Сашко вирішує переховати вовка на глинищах. То було занедбане і заросле бур'янами місце, там колись добували глину для хат. Для друзів настали дні щастя й тривоги. Одного разу Сашко приніс Сіроманцю журнал з кольоровими зображенням тварин. Коли вовк не зреагував на картинку, хлопець зрозумів, що він сліпий.

Та одного дня Сіроманець не зустрів Сашка. По селі уже ширилась новина: Чепіжний з мисливцями упіймали вовка.

Уночі Сашко іде до кузні, щоб визволити Сіроманця. Винахідливий та спритний хлопець по бересту заліз на дах, потім у кузню, ножем відрізав брезентовий пояс, якою скували тварину. «А ти думав, вовчику, як? Ти думав, що це нам уже і кінець з тобою?..» - ці слова назавжди закарбуються у пам'яті.

Уранці, коли мисливці прийшли за трофеєм, вирвався на волю. Вовк біг у степ. Подалі від мисливців. Знайшов пристанище на полігоні, при звичаївся до життя льотчиків, котрі тренувалися там. Ніхто його не бачив. Коли прилетіли ворони, він прикинувся мертвим, щоб вполювати здобич.

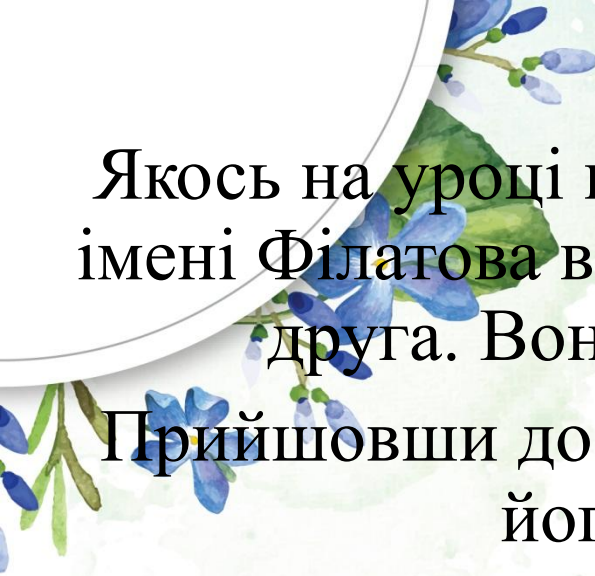
Та біда прийшла раптово з холодною зимою. Від холоду та голоду Сіроманець зовсім охляв.. Його знесиленого знаходять льотчики, обігрівають, відгодовують. Вовк мирно живе серед людей. Особливо тварина потоваришувала з Андрійком.

Одного дня хлопець зі Сіроманцем вирушають на прогулянку. У дорозі їх застала заметіль. Вовк вириває на снігу яму, щоб захвати Андрійка від пронизливого вітру. Завиває з надією та радістю, щоб подати людям сигнал.

Коли льотчики знаходять Андрійка, він лежав на спині тварини.

З приходом весни, вовка щось бентежило. Сашко теж сумував, навіть почав гірше вчитись.

Коли в районній газеті написали про життя вовка у військовій частині, Сашко несе замітку Чепіжному. Мисливець повинен зрозуміти, що Сіроманець незвичайний, він уміє жити з людьми. Та Чепіжного не змінити, він ненавидить тварину. Їде за нею в частину, але вовка там уже не було. Хлопець радіє, сподіваючись, що вовк повернеться до нього. Дійсно, на лісовій стежці Сашко знову зустрічає свого Сіроманця.

Якось на уроці вчителька розповідала про очну клініку імені Філатова в Одесі. Хлопець вирішує вилікувати там друга. Вони самі подаються в далеку дорогу.

Прийшовши до клініки, хлопець наказує вовкові чекати його, а сам заходить у клініку.

Раптом міські собаки вчули вовка. Коли вони накинулись на Сіроманця, проснувся його вовчий інстинкт. Він розкидав ненависних собак і помчав куди очі бачать.

Змучений дорогою, втратою друга, Сіроманець ішов добровільно до мисливців. На його щастя, їх не було.

Сашко довго шукав друга, та все марно. Додому він повернувся автобусом один.

Сіроманець бавився серед степової природи і згадував слова Сашка, почуті в кузні.

Тематика твору: щира
дружба робить чудеса.

Носії добра – Сашко,
Сіроманець, льотчики,
Андрійко, Галя Грушецька,
батьки хлопчика.

Носії зла – Чепіжний,
Побігайло, Шевчук.

Повість вчить дружити,
допомагати слабшим,
відстоювати свою думку,
бути самостійним та
відповідальним.

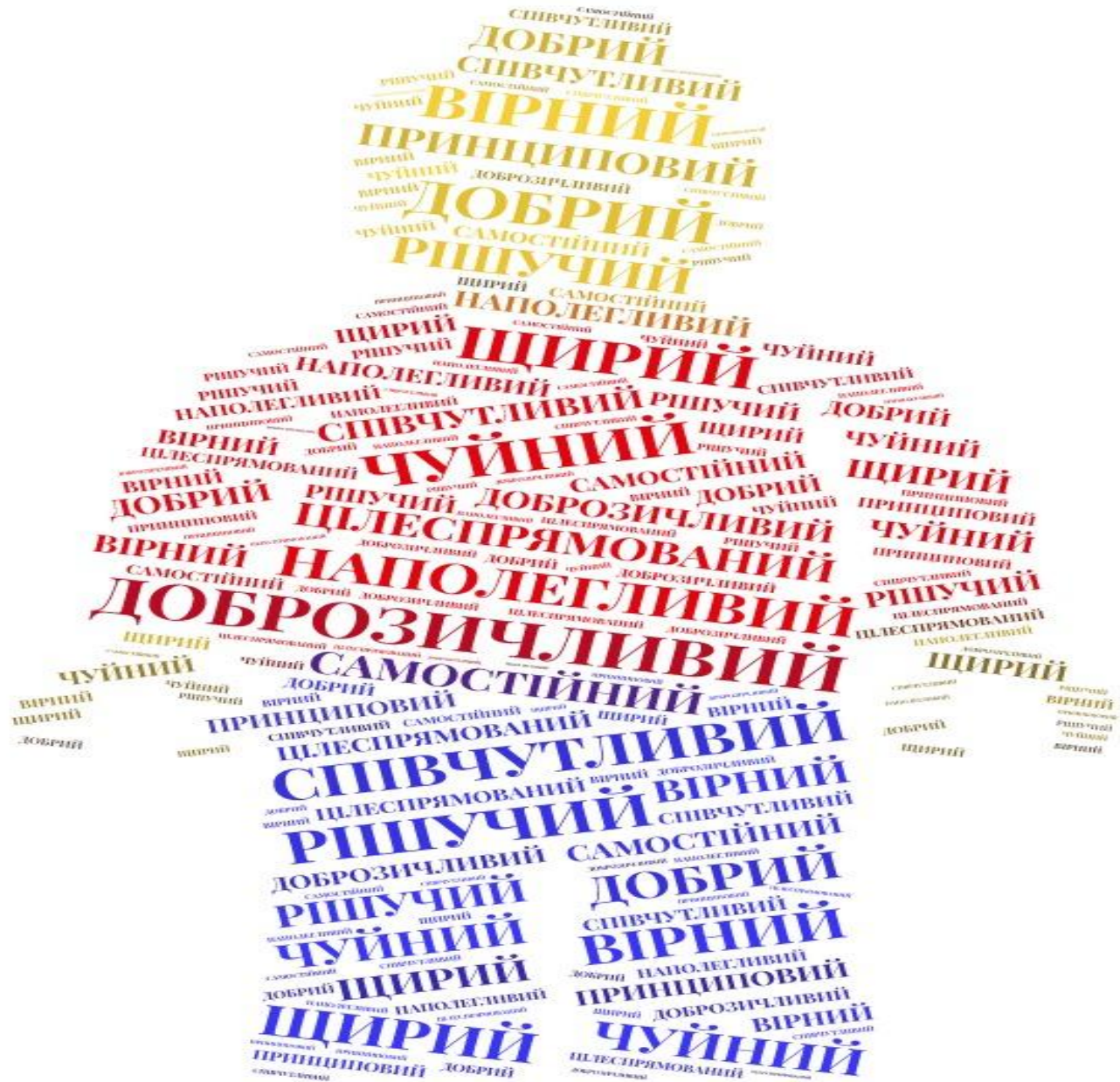

Персонажі

- **Головний персонаж** (дійова особа, про яку розповідається протягом усього твору і характер якої розкрито найповніше) – вовк Сіроманець.
- **Другорядні персонажі** (дійові особи, які виконують у творі допоміжну роль і допомагають висвітлити характер головного персонажа) – Сашко, Галя, батьки Сашка, Чепіжний та інші мисливці, льотчики, Андрійко, Галя Грушецька, учителька.

Образ Сашка

Хлопчик Сашко	справедливий
	співчутливий
	добрий
	чуйний
	принциповий
	самостійний
	вірний
	цілеспрямований

Доброта. Ця риса людського характеру цінувалася в усі віки й у всіх народів. Адже добра людина ніколи не чинить зла, вона не здатна на підлість, навпаки, завжди налаштована на життя та відродження, а не на нищення. Таким ми бачимо персонажа повісті М. Вінграновського «Сіроманець» **Сашко**. Хлопець виступає проти переслідування й жорстокого знищення Сіроманця, старого вовка, що живе в їхньому лісі. Він подружився з цим хижаком, який насправді виявився здатним відповідати на добре ставлення до себе також добротою. Сашко — сильна особистість, яка вміє активно відстоювати свої життєві принципи. Хлопчик рішуче й наполегливо шукає шляхів визволити свого друга Сіроманця з кузні, куди того, зв'язаного, кинули, щоб наступного дня відвезти до зоопарку, в неволю. І йому, малому, вдалося це зробити. Не можна без хвилювання читати й епізод, у якому розповідається, як Сашко привіз Сіроманця в Одесу в лікарню, щоб сліпому вовкові зробили операцію й повернули зір. Сашко — дуже хороша людина, він наполегливий, гуманний, рішучий. Мені здається, що якби було більше таких людей, як Сашко, що люблять і оберігають тварин і рослини, турбуються про них, то ми назавжди забули б про існування Червоної книги, а наша планета була б чистою й багатою, стала б затишним домом для всього свіщого на Землі.

Цитатна характеристика Сашка

- — «Сашко пройшов ліс, вийшов у поле, як почув стрекотіння вертольота: півколом, низенько над лісом він летів на Сашка. Сашко чи злякався, чи що, але сів на землю і прикрився портфелем»; «Аби я був вовком...»; «Раптом Сашко відчув, що хтось дивиться йому в спину: а дубом хтось стояв! «Піти глянути чи не йти?..— завагався Сашко. Але вирішив: — Чого це я стану його боятися? Піду гляну»;
- — «Сашко вибрав підходящу для Сіроманця нору, розчистив її трохи лопатою, нарвав пірію, настелив, ліг сам»;
- — «Одного дня Сашко відкрив, що Сіроманець сліпий»;
- — «Так от ти який лизунчик, а ще Сіроманець,— сказав Сашко і погладив Сіроманцеві шию, почухав під горлом»;
- — «Ти і не подумав тікати, бо ти у мене розумний, вовчику. Піріжка з печінкою хочеш?»;
- — «Сашко вийшов у коридор, намацав татові валянки, вліз у них, наче провалився у воду, накинув кожушок, тихо прочинив і зачинив за собою двері».

Образ вовка

Сіроманець — головний герой однойменної повісті М. Вінграновського. Це найстаріший вовк у світі. Він давно втратив свою зграю і свою родину — дружину й дітей. Їх убили люди. Залишився Сіроманець зовсім самотнім на цьому світі, нікому про нього подбати. Та ще він і зовсім осліп, тому добувати поживу хижакові нелегко. Сіроманець не злий за вдачею, але в нього є особистий ворог серед людей — Василь Чепіжний. Це він винищив вовків за те, що вони з'їли його козу. Для мисливця метою життя стало звести зі світу вовка, тому Сіроманець ховається від людини, яка ставить на нього капкани і риє вовчі ями, в одну з яких якось він все-таки потрапив. Та це не обізлило вовка проти всіх людей. Адже він прекрасно розуміється на характерах і вдачі людей, відчуває, хто йому друг, а хто ворог. Незважаючи на те що він хижак, ніколи не заподіє зла тим, хто робив йому добро. Так, коли їх із Андрійком у степу застала заметіль, Сіроманець ніс хлопчика на своїй спині, зігрівав своїм теплом, доки їх не знайшли. Вовк урятував хлопчикові життя. Сіроманець — досвідчений і мудрий. Він довгий час був ватажком зграї, виховав багатьох вправних, сильних і сміливих вовків. До його порад завжди прислухалися молоді вовки, на його думку зважали, «він снівся молодим вовчицям». А ще його проклинали конюхи та пастухи, коли він завдавав шкоди череді чи отарі

Цитатна характеристика вовка

- «Потім вовк заспівав. Він співав тихим старим голосом...»;
- «...він був найстарішим вовком світі. Все своє Сіроманче життя він водив зграю. Молоді вовки з лісів і яруг мріяли пройти у нього бойову вовчу стратегію і тактику. Він снівся молодим вовчицям. Не один кінв з передсмертним кривавим хрипом падав на траву чи на сніг од зубів Сіроманця...»;
- «... на старість вовк осліп. Бурхлива темнота зацарювала в його очах. Один лише нюх водив його по світу, і кашляти вже почав, і снівся йому щоночі єдиний сон: срібні очі постріляних вовченят, постріляні вовчиці з білими зубами у землю, і снівся він собі сам»;
- «...Його проклинали конюхи та пастухи. Коли ж нічого були їсти і вовк пересиджував день або й три на болоті чи в чагарях, то й зграя сиділа позаду нього, кусаючи себе за хвости...»;
- «Сіроманець тим часом обнюхав Сашка з ніг до голови, лизнув по куртці гудзика і ліг на листя»;
- «Пиріжки з печінкою вовк, видно, любив з дитинства, бо ковтнув навіть не пожувавши»;
- «Сіроманець провів Сашка до узлісся, потерся об Сашкове плече і так стояв, аж доки запах його нового товариша не ослаб у глибині темного листопадового вітру...»;
- «Сіроманець проводжав його лісом до школи, зустрічав його на узліссі»;
- «Зімлілий вовк лежав у кузні на драбині біля горна... Вовк розкрив рота під іній, і йому стало легше дихати... Він поворухнув замотузованими лапами, понюхав молоток біля ковадла та й наче заснув»;
- «Тим часом Сіроманець тікав. ...Кілька разів він зупинявся, піднімав голову в небо і слухав, чи не летить вертоліт... Забіг аж до лиману...»;
- «...Сховався Сіроманець на полігоні... відчував, що тут йому буде спокій»;
- «Повалили такі могутні сліпі сніги, що навіть і він. Сіроманець, злякався: він добре знав, чим ці сніги йому пахнуть. Вдень і вночі він рився в снігах, орав їх лапами і зубами, але небо наче прорвало, і жодної миші, як на гріх!»; а «Сіроманець охляв. Він часто провалювався в сніг з головою, годинами лежав, збираючись з останніми силами, щоб виповзти на поверхню і поповзом добиратись: куди — невідомо»;
- «...Сіроманець уже не котився — його котив вітер... Вовка закотило в лісосмугу, він обійняв лапами якусь деревину, навіть учепився за неї зубами, але вітер відірвав його і від неї».

СМІЛИВИЙ

дитя природи

мудрий

вірний

КМІТЛИВИЙ

Образ мисливця Чепіжного

неохайний, недбалий: усе робить сяк-так;
жорстокий: б'є коня прикладом, прив'язує вовка за шию до драбини;
боягузливий: підняв руки вгору, коли вовк загнав його в болото, «загарбався головою в сніг», «вкляк», «задкував лісом»;
злопам'ятний: неодноразово згадує про козу, яку з'їв Сіроманець;
глузливий: глузує з собак, коли ті зачули Сіроманця, як його впіймали, з дружини, коли вона годує собаку;
лютий: люто рушає на вовка, влаштовує погоню на нього;
безжалісний: до коня, вовка, собак;
запобігливий, послужливий: «слухаю», «єсть»;
користолюбний: думає про те, як продасть цуценят;
брехливий: говорить про те, що вовк з'їв вівцю, толочить посіви;
схильний до крадіжок: «Аби я був вовком, я б тоді все розказав Сіроманцю і про Василя Чепіжного, як він ночами краде у полі соломую»;
любить випити: «правда, я зранку добряче випив»;
грубий: на що вказує його мова.

Відтак можна зробити висновок про те, що з образом Чепіжного пов'язане щось недобре, холодне, неприємне. Перед читачем постає груба, користолюбна, жорстока людина.

Образ батька Сашка

Уміє
заспокоїти,
розсудливий

Та не знайдуть вони Сіроманця, синочку.
Сіроманець найхитріший вовк у світі, —
сказав тато.

Доки вони там гомонять у конторі,
Сіроманець накивав п'ятами — не то
вертольотом, ракетою його не доженеш.
Іди, сину, до школи, бо спізнишся.

обіймає високу
посаду в селі

Як то що? — здивувався Сашко.— Татко
— голова колгоспу!

Відстоює
справедливість

Ви б, Василю Дмитровичу, краще
подумали, що нам робити з дикими
кабанами! Розплодилось їх, як не знати
чого, картоплю в полях риють, а що з
кукурудзою вони роблять? А лосі сосняки
нівечать! А вашому Товариству очі муляє
Сіроманець!

Підготувала: **Баранська С.В.**

